	<p style="text-align: center;">FIL101A Wika at Kultura sa Mapayapang Lipunan</p>	<p style="text-align: center;">CSSH-FILIPINO</p>
--	---	--

Lecturer: Mikel Andre Mendoza

Bilang: YUNIT 01, Aralin 01

BATAYANG KONSEPTO NG WIKA

“Ang lahat ay nag-umpisa sa salita”

*Mula noong matuklasan ng tao ang wikang ibinigay ng Maykapal,
Ito ang naging gabay ng sangkatauhan sa pagtahak ng kanilang landas.*

Hindi natin maipagkakaila na napakalaki ng ginampanang papel ng wika sa pag-usad ng kabihasan ng sangkatauhan. Ito ang nagtutulay sa pagkamit ng bawat indibidwal ng kanilang mga mithiin at tagumapay. Lahat ng aspekto ng buhay ng tao ay kinasasangkutan ng wika, nakikipag-usap tayo sa ating kapwa upang bumuo ng relasyon at maging sa ating sarili sa tuwing tayo ay nagmumuni-muni.

Depinisyon at Iba’t ibang Pananaw sa Wika

Instrumento ng tao ang wika sa pagpapahayag ng kaniyang sarili para makamit ang mithiin at adhikain niya sa buhay (Santos et al., 2012). Kailanman ay hindi ito itinuturing na istatig sapagkat nagbabago ito kasabay ng panahon.

Narito ang iba’t ibang pagpapakahulugan ng wika mula sa iba’t ibang mga dalubhasa.

Edward Sapir (1949) – Ang wika ay isang likas at makataong pamamaraan ng paghahatid ng mga kaisipan, damdamin at mithiin.

Caroll (1954) - ang wika ay isang sistema ng mga sagisag na binubuo at tinatanggap ng lipunan. Ito ay resulta ng unit-unting paglilinang sa loob ng maraming dantaon at pagbabago sa bawat henerasyon, ngunit sa isang panahon ng kasaysayan, ito ay tinutukoy na isang set ng mga hulwaran ng gawi na pinag-aaralan o natutunan at ginagamit sa iba’t ibang antas ng bawat kasapi ng pangkat o kumunidad.

Abueg (2005) – ang wika ay parang isang tubig na dumedepende sa hugis na kaniyang pinaglalagyan.

Todd (1987) – Ang wika ay isang set o kabuuan ng mga sagisag na ginagamit sa komunikasyon. Ang wikang ginagamit ng tao ay hindi lamang binibigkas na tunog kundi ito ay sinusulat din. Ang tunog at sagisag na ito ay arbitraryo at sistematiko. Dahil dito, walang dalawang wikang magkapareho bagaman ang bawat isa ay may sari-sariling set ng mga tuntunin.

Henry Gleason – Ang wika ay masistemang balangkas ng mga sinasalitang tunog na isinasaayos sa paraang arbitraryo.

  	FIL101A Wika at Kultura sa Mapayapang Lipunan	CSSH-FILIPINO
--	---	---------------

Almario (2016) – ang wika ay kumakatawan sa kung ano ang sinasabi ng isang tao at kung ano ang kaniyang pagkatao.

Tumangan, Sr. et al. (1997) – Ang wika ay isang kabuuan ng mga sagisag na panandang binibigkas na sa pamamagitan nito ay nagkakaunawaan, nagkakaisa at nagkakaugnay-ugnay ang isang pulutong ng mga tao.

Mabilin (2010) – ang wika ay binubuo ng mga salitang nagbibigay kamalayan at ideya batay sa kultura at paniniwala.

Ang wika bilang isang instrumento ay mayroong ugnayan sa lipunan. Ayon pa nga kay Virgilio Almario, “kung ano ang wika mo, iyon ang pagkatao mo”. Ibig sabihin, ang pagkatao ng isang indibidwal ay hinuhulma ng kaniyang paniniwala, pamamaraan ng buhay, at sa kabuuan ang lipunang kaniyang kinalakhan at ito ay nakikita sa paraan niya ng pagsasalita o pakikipag-usap. Bagaman itinuturing na malaki ang papel ng pamilya sa paghubog ng ating pagkatao ngunit ang patuloy nating pakikisalamuha sa iba’t ibang lente ng ating lipunan ay ang lalong nagpapatibay at bumubuo sa ating pagkakakilanlan. Ang pag-alam sa wika ay pag-alam din sa lipunang kinabibilangan ng isang indibidwal.

Ayon naman sa magkatulad na konsepto ni Trudgill (2000), ang wika ay mayroong panlipunang tungkulin. May binanggit siya na dalawang aspekto ng gawi sa wika na mula sa panlipunang punto de bista:

1. Ang tungkulin ng wika sa pagbuo ng panlipunang relasyon.
2. Ang papel na ginagampanan ng wika sa paghahatid ng impormasyon tungkol sa tagapagsalita.

Sa unang aspekto, isang instrumento ang wika sa pagkakaunawaan at pagbuo ng ugnayan sa isa’t isa. Ang ikalawang aspekto naman ay nagsasabing tagapaglarawan ang wika sa gumagamit nito. Naglalahad ito ng estado sa buhay, ng kinabibilangang lipunan, ng ideolohiyang pinaninindigan at iba pa. Malinaw na ang dalawang aspekto ng linggwistikong gawi na ito ay mga repleksyon ng katotohanang mayroong malapit na inter-relasyon sa pagitan ng wika at lipunan.

Pinagmulan ng Wika

Mayroong iba’t ibang pananaw sa kung saan ba nagmula ang wika. May tatlong pangunahing konsepto kung saan nga ba ito nagmula:

- **Biblikal** – nakasaad sa bibliya kung paano umiral ang wika sa mga tao partikular na sa Genesis 2:19 at Genesis 11:5-6.
Genesis 2:19 – Nilikha ng Panginoong Dios mula sa lupa ang lahat ng uri ng mga hayop na nakatira sa lupa maging lahat ng mga hayop na lumilipad. Pagkatapos dinala

  	FIL101A Wika at Kultura sa Mapayapang Lipunan	CSSH-FILIPINO
--	---	---------------

niya ang mga ito sa tao para tingnan kung ano ang ipapangalan niya sa kanila. At kung ano ang itatawag ng tao sa kanila, iyong ang magiging pangalan nila.

Genesis 11:5-6 – pumapatungkol sa kuwento ng Tore ng Babel

- Teoretikal – mga teorya ng pinagmulan ng wika ayon kay Max Muller (1861).
 - Bow-wow – ang wika ay nagmula sa panggagaya sa mga likas na tunog gaya ng ngiyaw ng pusa at tilaok ng manok.
 - Pooh-pooh – ang wika ay mula sa instinktibong pagbulalas na nagsasaad ng biglang sulak ng masidhing damdamin gaya ng sakit, gulat, tuwa, atbp.
 - Ding-dong – ang wika ay nagsimula sa natural na vibration o tunog ng mga bagay na ginaya ng tao at siyang naging unang salita.
 - Yo-he-ho – nagmula ang wika sa mga ingay na nalikha ng mga tao sa tuwing gumagamit ng puwersa.
 - Ta-ta – ang wika ay nagmula sa panggagay ng dila ng tao sa galaw o kumpas ng kaniyang kamay na siyang dahilan kung bakit natuto ang tao na lumikha ng tunog at kalauna’y mga salita.
 - Tarara-boom-de-ay – ang mga tunog at inkantasyon na mula sa ritwal ng mga sinaunang tao ang naging basehan ng pagkakabuo ng wika ng tao.
- Mitolohikal – bawat kultura at lipunan ay may kaniya-kaniyang paniniwala sa kung saan nagmula ang kanilang wika.
 - India – ang wika ay nagmula kay Vacha o ang personipikasyon ng wika sa kanilang paniniwala.
 - America – naniniwala ang mga Native americans na nagkaroon ng matinding pagbaha sa buong mundo at nang humupa ito nagkaroon na ng iba’t ibang sinasalitang wika ang mga tao.
 - Japan – ang wika ay biyaya daw sa kanila ng kanilang diyos na si Amaterasu
 - Egypt – ang kanilang Haring Thot ang pinaniniwalaan nilang manlilikha ng pananalita.
 - China – ang son of heaven na si Tien-Zu ang nagbikay ng wika at kapangyarihan.
 - Babylonia – ang Diyos si Nabu ang naghandog ng wika.

Kahalagahan ng Wika

Sa kasalukuyan, Ingles ang lenggwahe ng globalisasyon. Ito ang linggwa franka ng mundo. Ang wika ay kasaman sa pagsulong ng teknolohiya at komunikasyon. Ang lahat ng bagong imbensyon na nalikha ng tao ay inililipat sa iba’t ibang parte ng mundo. Wika ang kasangkapan para sa materyal na pag-unlad, maging sa pagsulong ng kultura, edukasyon, sining at humanidades.

Sa Pilipinas, Filipino ang pambansang linggwa franka. Ito ang wikang ginagamit ng mga taong may iba’t ibang wika sa pakikipagkomunikasyon upang magkaintindihan. Alamin natin ang mga kahalagahan ng wika;

  	FIL101A Wika at Kultura sa Mapayapang Lipunan	CSSH-FILIPINO
--	---	---------------

1. **Ang wika ay behikulo ng kaisipan** - Ang wika ay tagapaghatid ng mga ideya o kaisipan na nagsisilbing tulay ng pagkakaunawaan ng bawat indibidwal o grupo man. Ngunit maaari ring magbigay ng maling kaisipan o impormasyon ang wika na magiging dahilan ng di pagkakaunawaan.
2. **Ang wika ay daan tungo sa puso ng isang tao** – Tagapaghatid ito ng mga mensaheng pangkaiibigan o pakikipagpalagayang loob. Naipapaalam sa pamamagitan ng wika ang iba’t ibang emosyong nararamdaman ng bawat nilalang o grupo, maging ito’y pagkatuwa, pananabik, hinanakit, atbp.
3. **Ang wika ay nagbibigay ng mga kautusan o nagpapakilala sa tungkulin at katayuan sa lipunan ng nagsasalita** - Sa wikang ginagamit ng isang tao makikilala kung nasa anong posisyon o istatus ng buhay mayroon ang nagsasalita. Halimbawa, makikilala ang taong may pinag-aralan sa taong walang pinag-aralan sa pamamagitan ng mga salitang ginagamit niya. Ang kapangyarihan ng wika sa taong gumagamit nito ay malakas na pwersang makapagpapasunod sa sinumang mababa sa kanya ang katayuan.
4. **Ang wika ay kasasalaminan ng kultura ng isang lahi, maging ng kanilang karanasan** - May mga salitang natatangi lamang sa isang grupo ng mga tao. Ang maratabat (pride sa wikang ingles) halimbawa ng mga Maranao, Maguindanao at iba pang etnikong grupo na matatagpuan sa Mindanao ay hindi matatagpuan sa wika ng ibang grupo. Ang salitang maratabat at ang konsepto niyo ay kaugaliang bahagi ng kultura ng partikular na grupong nag-aangkin lamang nito. Nangangahulugan ito ng pagbabangon ng dignidad na nadungisansa iba’t ibang kaparaanan na nangangailangang itindig anuman ang kahantungan o paraang gamitin. Ang salitang pakbet na isang uri ng luto o pagkain ay popular sa mga Ilokano, tulad din ng batsoy na isang uri rin ng lutuing popular naman sa mga ilonggo. Kung ang salitang btapis at nagmula sa mga taga-Luzonn at taga-Visayas, ang salitang malong naman ay popular sa mga taga-Mindanao partikular sa grupo ng mga Muslim.
5. **Ang wika ay pagkakakilalan ng bawat pangkat o grupong gumagamit ng kakaibang mga salitang hindi laganap** - Kapag ang nagsasalita o isang ispeker ay maririnig mong nagsabi ng “Wa ka kasabot?” (Hindin mo naintindihan?), masasabi ng nakaririning na pamilyar sa wika na ang nagsasalita ay isang Bisaya-Cebuanao. Kapag narinig naman ang “Damo gid ang akon nabal-an” (Talagang marami akong nalaman), ang nagsasalita ay isang Ilonggo. Ilokano naman ang nagsasalita kung ganito ang sasabihin niya, “Napintas nga balasang” (magandang dalaga), “Napintas ti balasang?”(Ang magandang dalaga). Kahit na hindi sila magpakilala ng kanilang pangkat na pinanggalingan ay makikilala sila dahil sa wikang gamit nila. Maging ang mga bakla o bayot ay may kakaibang salitang ginagamit na hindi ginagamit ng ibang grupo ng tao.
6. **Ang wika ay luklukan ng panitikan sa kanyang artistikong gamit** - Ang wika ng panitikan ay masining. Sa pamamagitan ng wika ay naipapahayag ang yamang-isip ng bawat pangkat. Ang panitikan ay lalong napapaganda nang dahil sa mga piling salita na gamit ng mga malikhaing manunulat. Malayang naipapahayag sa panitikan sa

  	FIL101A Wika at Kultura sa Mapayapang Lipunan	CSSH-FILIPINO
--	---	---------------

pamamagitan ng wika ang matatayog na pangarap, naiisip o nadaraman ng sambayanan. Naopapahyag din dito ang dapat manatili at dapat baguhin, at maging ang mga nakalipas na mga pangyayaring naglalarawan ng sanlibutan, at ang mga kasalukuyang pangyayaring hindi lantad sa iba.

7. **Ang wika ay kasangkapan sa pag-aaral ng kultura ng ibang lahi** - Wika ang dahilan kung bakit napag-aralan ang kultura ng iba't ibang pangkat kahit nasa malayo man silang lugar. Pasulat man ito o pasalita, wika ang naging daan para makilala natin ang kultura at tradisyon ng iba't ibang lahi.
8. **Ang wika ang tagapagbigkis ng lipunan** - Wikang panlahat ang tagapag-ugnay ng bawat mamamayan para mabuo ang solidong pagkakaunawaan at kapatiran sa bawat bansa o mundo. Halimbawa- Filipino ang linggwa franka sa buong Pilipinas. Ito ang wikang nag-uugnay sa mamamayan ng bansa. Ang Ingles ay isa sa mga linggwa franka ng daigdig na nagbubuklod samamang bilang ng mga mamamayan ng daigdig.

Kalikasan ng Wika

1. **Pinagsama-samang tunog.** Ang wika ay pagsasama-sama ng mga tunog na nauunawaan ng mga tagagamit nito na kapag tinuhog ay nakabubuo ng salita. Nabubuong salita mula sa mga tunog na ito ay may kahulugan.
2. **May dalang kahulugan.** Bawat salita ay may taglay na kahulugan sa kanyang sarili lalo't higit kung ginagamit na sa pangungusap
3. **May gramatikal istraktyur.** Binubuo ito ng ponolohiya at morpolohiya (pagsasama ng mga tunog upang bumuo ng salita), sintaks (pagsasama-sama ng mga salita upang bumuo ng pangungusap), sematiks (ang kahulugan ng mga salita at pangungusap), at pragmatiks (nagpapaliwanag sa pagkakasunod-sunod o pagkakaugnay-ugnay ng mga pangungusap), sa partisipasyon sa isang kombersasyon at sa antisipasyon ng mga impormasyon na kailangan ng tagapagsalita at tagapakinig.
4. **Sistemang oral-awral.** Sistemang sensura sa paraang pasalita (oral) at pakikinig (awral). Ang dalawang mahalagang organo na binubuo ng bibig at tainga ang nagbibigay-hugis sa mga tunog na napapakinggan. Ang lumalabas na tunog mula sa bibig ay naririnig ng tainga na binibigyang kahulugan ng nakikinig.
5. **Pagkawala o ekstinksyon ng wika.** Maaaring mawala ang wika kapag hindi na nagagamit o wala nang gumagamit. Tulad din ito ng pagkawala ng salita ng isang wika, i.e., ang salitang banggerahan na bahagi ng sinaunang ayos ng kusina na lugar kung saan hinuhugasan at itinataob ang mga pinggan; baso atbp. Ay hindi na alam ng maraming kabataan sa ngayon. Dahil nagkakaroon ng pagbabagong istruktural ang bahay sa kasalukuyang panahon, darating ang panahon at tuluyan nang di gagamitin ang salitang banggerahan kaya masasabing mawawala na ito o pupunta sa ekstinksyon.
6. **Iba-iba, diversifayd at pangkatutubo o indijenus.** Dahil sa iba't ibang kulturang pinagmulan ng lahi ng tao, ang wika ay iba-iba sa lahat sa lahat ng panig ng mundo.

  	FIL101A Wika at Kultura sa Mapayapang Lipunan	CSSH-FILIPINO
--	---	---------------

May etnograpihong pagkakaiba sapagkat napakaraming grupo at/o etnikong grupo ang mga lahi o lipi.

Katangian ng Wika

Anumang wika ay nagtataglay ng sumusunod na katangian:

1. **Dinamiko/buhay.** Dahil dinamiko ang wika, ang vokabularyo nito ay patuloy na dumarami, nadaragdagan at umuunlad. Aktibo itong ginagamit sa iba't ibang larangan. Hindi lamang ito pang-akademya kundi pangmasa rin.
2. **May lebel o antas.** May wikang batay sa gamit ay tinatawag na formal at di-formal, pang-edukado, balbal, kolokyal, lalawiganin, pasensya at pampanitikan. Demedepende ang lebel o antas ng wika sa mga taong gumagamit nito at maging sa uri ng lugar na pinanggamitan. Halimbawa, iba ang uri ng wikang gamit ng isang pari sa simbahan kaysa sa wikang gamit sa palengke. Iba rin ang wika ng taong nakapag-aral kaysa sa taong hindi nakapag-aral.
3. **Ang wika ay komunikasyon.** Ang tunay na wika ay wikang sinasalita. Ang wikang pasulat ay paglalarawan lamang ng wikang sinasalita. Gamit ito sa pagbuo ng pangungusap. Walang pangungusap kung wlaang salita. Sa pagsasama-sama ng mga salita, nabubuo ang pangungusap. Ginagamit ang wika bilang instrumento ng pagkakaintindihan, pagkakaisa at pagpapalawak ng kaalaman.
4. **Ang wika ay natatangi.** Bawat wika ay may kaibahan sa ibang wika. May pagkakaiba man ang mga wika, wala namang maituturing na superyor o imperyor. Napagsisilbing lubos ng partikular na wika ang lipunang gumagamit dito, kaya walang makapagsasabi na nakahihigit ang kanyang wika sa wika ng iba.
5. **Magkabuhol ang wika at kultura.** Hindi maaaring papaghiwalayin anhg wika at kultura. Maaari kayang may wika ngunit wlaang kultura? O, maaari kayang may kultura ngunit walang wika? Ang totoo, anuman ang umiiral sa kultura ng isang lipunan, ay masasalamain sa wikang ginagamit ng nasabing lipunan. Ang pagkamatay o pagkawala ng isang wika ay anangangahulugan ding pagkamatay o pagkawala ng isang kultura. Ang wika ang pagkakakilanlan sa isang kultura.
6. **Gamit ang wika sa lahat ng uri ng disiplina /propesyon.** Bawat disiplina/propesyon ay may partikular na wikang ginagamit, kung kaya may mga partikular na rejister na lumalabas o nabubuo. Halimbawa, may mga salitang partikular na gamit lamang ng mga doktor, may kanya rin ang mga abogado, ang mga magsasaka at iba pang grupo. Maaaring may mga salitang pareho ang anyo na ginagamit sa iba't ibang larangan ngunit may iba't ibang kahulugan. Isang halimbawa rito ay ang salitang komposisyon. Sa larangan ng musika, ito ay nangangahulugang pyesa o awit; sa larangan ng wika, ito ay silatin; at sa larangan ng syensya, ito naman ay pinagsama-samang tunog.